

GAZETA TRANSILVANIEI

Apare în fiecare zi de lucru.

Abonamentul: pentru Austro-Ungaria pe an 24 cor., pe 1/2 an 12 cor., pe 1/4 an 6 cor. Pentru România şi străinătate pe an 40 franci, pe 1/2 an 20 franci, pe 1/4 an 10 franci.

REDACTIA,
TIPOGRAFIA ŞI ADMINISTRAȚIA:
BRAŞOV, PIAȚA MARE Nr. 30.
Telefon: Nr. 226.

Pentru Braşov cu dusul acasă pe an 24 coroane. Fără dus acasă pe an 20 coroane, pe 1/2 an 10 coroane, pe 1/4 an 5 coroane. Un număr 10 bani. Inserate: un şir petiu 20 bani pentru o publicare. Publicări mai dese după tarif şi învoială. — Reclame pe pagina a 3-a un şir 20 bani.

Luminați poporul!

de Dr. Voicu Tifescu.
III.

După »votarea« proiectelor militare în cameră, mulți se întrebau, dacă sfatul magnaților va vota aceste proiecte? Urmăream zăbind aceste întrebări, căci nu-mi puteam lăchupui, ca acel sfat să lucreze contrar concepțiilor și chiar sentimentelor lui Tisza. Conții, baronii, oligarhia, această fanatică păstrătoare de privilegii nu-și putea denega trecutul, nu-și putea pune într-o lumină false mentalitatea, ci trebuia să primească fără zăbăvă darul ce li-l aducea Tisza.

Sâmbătă ni-s'a dat să vedem această oligarhie în toată splendoarea, care învăluia în evul mediu șliahta strămoșilor săi și să înțelegem, că la noi medievalismul e încă atât de puternic, încât ni-e vor trebui multe armate de cruciați, cari în numele dreptății și îndemnați de simțul umanității să lupte în luptă cu aceia, cari batjocoresc și profanează spiritul lumii de azi și se pun în cea mai înrâsneată ostilitate, cu cei cari mai mult decât ei susțin prestigiul patriei și mărirea Tronului.

Fără prea multă discuție și fără prea mare agitație — cum se știe — sfatul magnaților a votat proiectele militare consfințind și cu votul său ilegalitatea, cu care acestea au fost trecute prin camera deputaților. Dar ce mi-e legalitate, ce mi-e ilegalitate! Pentru magnat numai atunci a existat ilegalitate, când iobagul a cutezat îndemnat de săracia lui și de suferință să-l lovească în față. Atunci sângele Magnatului a pornit să clocotească de mânie, ruginita lui sabie a fost trasă din teacă și sărmanul iobag a trebuit să plătească amar gestul, pe care l-a făcut într-o clipă, când era simțit și el om... Dar altă dată nu...

Sarcinile impuse țaranului și

proletarului au fost pentru magnat floare la ureche și nu arareori sângele acelora a fost oglinda, în care magnatul și-a cercetat și și-a numărat virtuțile.

Conștii, că ei sunt și astăzi expresiunea politice, care guvernază țara, magnații sfidează cu mândrie și încredere cerințele milioane, cari ahtiază după dreptate și cari se simt chemate ca să-și exercite de fapt dreptul suveranității, astăzi călcat cu atâta îndrăzneală în picioare. Parcă tot mai dinadins vrea să dovedească, că astăzi ei sunt de prisos și că spiritul timpului găsește, că un sfat al magnaților este o stipulare a reacțiunii.

Coaliția dela 1906 niciodată nu va fi bănuț, că ilegalitățile comise față de deputații naționalităților vor fi într-un mod atât de crud răzbutate. Pe-atunci la un semn al lui Iusth, care era președintele camerei, deputatul Alecsandru Vaida a fost scos afară cu forța din cameră, nu de Pavlik, ci de mamelucii lui Iusth, cari eri și azi împreună cu șeful lor sunt trântiți și imbrânciți de poliști. Nu spunem acest lucru cu intenția de a ne arăta satisfacția față de ilegalitățile, ce se comit astăzi, ci îl repetăm mai mult ca să se constate încă odată adevărul: „că roata-i tot roată, se-nvârte mereu!“

Consfințirea ilegalității aici când n-o vom admite și dacă repetăm raportul dintre coaliție și deputații naționali o facem ca să vedem și mai mult, că ilegalitatea stă în contradicție cu firea însăși.

Tocmai din motivul acesta, nu înțelegem, de ce câțiva Capi ai bisericii noastre au luat parte la sfatul de Sâmbătă al Magnaților și încă parte activă. De loc nu găsim motivul, care i-a îndemnat pe acei Capi, ca să voteze și să consfințească ilegalitatea, împotriva căreia noi mai mult ca oricine am protestat. Cautăm și nu găsim o explicație pentru o hotărâre, care pune pe acei Vlădici într-o vădită con-

traziere cu mentalitatea, cu istoria, cu programele de luptă și cu întreg felul de gândire și de lucrare al neamului nostru. Căci ori ce favor, orice promisiune și orice dar nu poate să scuze pasul, care calcă un principiu.

Lucrând astfel, cum vom mai putea noi zice, că suntem dușmani ai reacțiunii, că suntem poporul cel mai democrat din monarhie, că spiritul democratic, care formează chiagul programelor noastre politice, e compasul după care ne îndreptăm gândurile, simțămintele și faptele noastre? Cine ne va mai crede nouă, când aprinși le vom spune, că noi suntem aderenții sinceri ai votului universal și fără restricțiuni? Sau doară cred vlădicii noștri, că o întovărășire cu Tisza, care ca primă condiție a viețuirii noastre în această țară cere desființarea partidului național, pentru ca cu o zi mai curând să ne putem săpa mormântul — poate să vindece anumite rane din corpul națiunii noastre? Se înșală grozav.

Căci chestiunea noastră nu se va putea nici când rezolvi prin bunăvoința sau prin favorurile unui Tisza sau a tovarășilor lui de idei și fapte. Rezolvirea acestei chestiuni pretinde puteri morale și poate și de alt soi, cari singure vor fi în stare să sfarme sistemul învechit și îndusmănit cu înaintarea și cu evoluția firească a omenirii.

Nu aprobăm în nici un chip pasul vlădicilor noștri, cu atât mai vărtos, că noi ne-am obicinuit, ca să vedem în ei expresiunea vie a gândurilor și așteptărilor noastre. Noi li-am dat o însemnătate și i-am așezat la o înălțime, care se potrivește cu mărirea, la care stă idealul, pe care-l urmărește lupta noastră. Ei au fost ursii de suflul nemuritor al neamului nostru, ca să fie intruparea ideii de autonomie națională, după care astăzi însetăm cu toții și care singură e chemată, ca să pună capăt suferințelor noastre... Și astăzi ei merg alături cu Tisza și aruncă în in-

tunec visurile noastre... De ce o astfel de răsplată pentru atâta cinste și credință — întrebăm?...

O poruncă atotputernică se ridică astăzi din adâncul unei conștiințe înăbușite și ne cere stăruitor, ca să luminăm poporul. „Luminați poporul!“ — ne strigă cineva și acest glas adânc, pătrunzător pare a fi glasul vieții însăși.

Monarhul, care zilele trecute l-a primit cu atâta pompă pe Tisza și care privindu-și medaliile, cari îi împodobiau pieptul, nu și-a adus aminte și de medalia de aur conferită regimentului grănițesc la 1850 „für standhaftes Ausharren in der geschworenen Treue“ — în curând va sancționa proiectele militare.

Evenimentele deci se precipitează cu o celeritate vertiginosă. Iar glasul din adânc ne strigă tot mai stăruitor: »Luminați poporul!«

Camera magnaților. Interesul pentru camera magnaților s'a redus mult. La ședința de ieri, condusă de viceprezidentul baron Isika Samu, au participat abia 50 de membrii. S'au primit în liniște trei multe proiecte, votate în camera deputaților. Intre ele amintim legea despre universitățile din Dobrița, și Pojun, legea despre adaosul familiar al funcționarilor de stat ș. a.

În legătură cu aceste amintim, că prezidentul camerei contele Csáky Albin va abdice de acest post din cauze sanitare.

Luptă la cuțite. Întrunirea alegătorilor din Macău, ținută alaltăieri, Iusth a declarat, că atât timp cât Lukács va sta în fruntea guvernului, nu se va restabili pacea în țară. Deabia după ce se va da satisfacția cuvenită pentru evenimentele din camera ungărească, va putea fi vorba de pace. În scopul acesta Iusth a pus în vedere, că va merge din sat în sat, îmbărbătând la luptă contra acelora, cari au nesocotit și călcat în picioare constituția țării. De încheiere s'a primit o rezoluție, prin care se condamnă cu cea

mai mare asprime lovitura de stat a contelui Tisza.

Laudă-te gură... Corespondentul din Budapesta al ziarului »Temps« din Paris a avut ocazie a vorbi cu primministrul Lukács, despre chestiunile dela ordinea zilei.

Lukács i-a spus corespondentului, că în Ungaria nu există gardă pentru parlament, ci aceasta o substituie garda națională, adecă armata. Tisza însă nu a voit să amestece armata în politică și de aceea s'a folosit de poliție.

În fine Lukács a declarat, că în scurtă vreme guvernul va prezenta camerei un proiect de drept electoral în spirit foarte liberal și foarte democratic.

Laudă-te gură!...

Externe. Agenția ateniană află din izvor sigur din Constantinopol, că Anglia nu va permite continuarea acțiunii italienești în marea Egee și că ar fi dispusă a înlesni Turciei un mare împrumut, dacă Turcia s'ar decide a introduce reforme efective sub forma de autonomie locale în toate provinciile Turciei din Europa, ameliorând soarta creștinilor.

Din Roma se anunță: Corpul de expediție, comandat de generalul Camerana și escortat de vasele divizionii amiralului Borea Ricoli, a sosit în noaptea trecută în fața Misurarei (Tripolitania). De pe bordul vasului Umberto și Amiral Radio se telegrafiază, că în zori de zi generalul Fara cu un batalion de mateloți și cu o parte din trupele debarcate a ocupat înălțimea dela Sud de Busheifa. În același timp Re Umberto a pus pe fugă cu artileria grupele de turco-arabi, cari încercau să opue rezistență la debarcare. La orele 6 s'a ocupat Marabut Busheifa, în vreme ce se urmau în ordine operațiunile de debarcare ale combatanților și a materialului de războiu.

»Agenția Orientală« crede a ști din sursă autorizată, că Poarta a preparat proiecte de tratate comerciale cu țările balcanice, tratate cari se vor

Un factor de muncă din generația tină, dispărut.

† Dr. Aurel Iuga.

Vieța plină de muncă altruistă, frumoasă, a regretatului Dr. Aurel Iuga, fost avocat în Beclean, merită să fie relevată și fixată, chiar pentru educația generațiunii tinere, căreia i se pune grea muncă, grele probleme pentru viitorul ei și al neamului.

Unic copil al preotului din Negriștea, a fost părtaș de-o bună creștere, după împrejurările date. L'au ajutat și mai mult ambiția nobilă, zelul și mândria, spiritul de muncă, sentimentul de datorință și statornicia în științele bune, în fine talentul său frumos. Studiile liceale și le-a făcut ca student fruntaș în Gherla, Bistrița, Blaj, Mădăraș. Aci a depus maturitatea cu înțelegere. Dreptul l'a studiat la universitatea din Cluj, unde și-a făcut examenul, riguroasele, toate la timp și totdeauna cu pregătire temeinică.

Anul de miliție l'a servit la artilerie, în Braşov și Sibiu, de unde s'a întors acasă cu sabia de oficer și cu o frumoasă reputație câștigată atât la miliție cât și în societatea română, din care el a fost un membru.

Dorul de a începe praxa de can-

celarie cât de curând, l'a înduplecat, să intre deja ca universitar într-o cancelarie în Bistrița, unde s'a afirmat ca excelentă putere de muncă, și de unde după 2 ani a intrat la serviciul militar. — Aptitudinea și dispoziția lui pentru munca socială, culturală și-a afirmat-o deja în Bistrița. După anul militar și-a continuat praxa în Dej, unde asemenea s'a afirmat ca factor social bun și cu viitor. Luând diploma de avocat după o pregătire temeinică și praxă necesară, atras de multe împrejurări, s'a așezat în Beclean. Acest fapt a fost salutat de ținut, ca un început de epocă productivă nouă, cu puteri sporite, în aceste părți.

Nu ne-au înșelat speranțele. Dr. Aurel Iuga era omul tuturor. La judecătoria apărător, în viața socială și culturală frate și conducător fără preget.

Cu neastâmpăr lua parte la întrunirile preoților, învățătorilor și la orice muncă și manifestație socială. În unire cu intelectualii români din Beclean, s'a pus pe lucru pentru ridicarea culturală și morală a ținutului.

În Decembrie 1911 s'a înființat Despărțământul Beclean al »Astrei«. El fu ales de secretar, post, de care s'a arătat vrednic și harnic.

Prelegerile populare l'au început în 22 Ianuarie 1912, la cari s'a angajat comitetul întreg. Dr. Iuga, secreta-

rul despărțământului, a ținut și el în 8 comune 12 prelegeri populare, în societatea d-lui Dr. Iuliu Chitul, directorul despărțământului, s'au înființat 13 agenții, 13 biblioteci populare, s'au sporit membrii ordinari dela 6 la 60; membrii ajutători dela 10 la 320.

Când era vorba de munca publică și socială, nu cunoștea oboseală. Avea un sentiment viu de datorință, și convingerea sfântă, că avocatul român trăind de pe popor, nu are drept la existență, dacă nu se identifică cu poporul și nu-l stă pe partea lui, apărându-i toate instituțiunile și condițiile de existență și drepturile lui etnice, culturale și de libertate. Abia intrat pe arena vieții, și-l vedem la toate adunările în Dej, Bistrița, Beclean, Cluj, Blaj, Budapesta etc, la marile serbări culturale ale »Astrei« și ale societății »Petru Maior«, și pretutindenea, unde se lucra și jertea pentru neam.

Avea deja cancelarie foarte cercetată, mai era și dirigentul zelos la filiala »Bistrițenei«.

Mai lucra și la folie noastre, și la folie de specialitate. Era în avânt.

Era pururea în mișcare și în lucrare.

E natural, că în avântul lui l-a cuprins și boala, și că dela muncă s'a așezat, deja bolnav greu, în pat și de aici în secriu.

Dela serbările jubilarie a soci-

etății »Petru Maior«, a plecat până în Viena; de acolo sosit acasă, trebui să isprăvească 2 comisuni. În comuna Sita a isprăvit. În Serioara nu. Era cu influența în spate deja de săptămâni, dar nesocoti boala. Pe când s'a pus la pat, pe când a venit ajutorul medicilor, era deja prea târziu. S'a ivit deja o aprindere centrală de plămâni, care s'a agravat treptat. Dr. Chitul, Dr. Wachsmann, Dr. Kis, din Beclean, din când în când Dr. A. Pop din Bistrița, au făcut pentru el tot posibilul, ce dă știința modernă. Mai mult: s'au prefăcut îngrijitorii lui ziua și noaptea unul după altul. Durere însă! Se apropia fatal sfârșitul unei vieți de bărbat, — abia intrată la bărbăție.

Sfârșitul a biruit în presara Rusaliilor.

Dr. Aurel Iuga, spre marelui regret al tuturor — reposă.

Acuma au eșit la iveală sentimentele bune, și judecata tuturor față de omul vrednic. Toți Becleanarii doriau să-l înmormânteze în Beclean, cu o manifestație, cum nu s'a mai văzut aici.

Familia Iuga, n-a cedat. Și l-a reclamat acasă — la Negriștea.

L-a și transportat în ziua de Rusaliilor, pe »Aurelul« nostru, însoțit de o asistență de popor, și societate intelectuală, care abia încăpea în curte și pe stradă.

Ceremonialul funebrel l-au celebrat 6 preoți, în frunte cu protopopul Gr. Pușcar din Beclean. Un cor ocazional a cântat frumos și jalnic.

Dr. Gavril Tripon din Bistrița i-a apreciat meritele și a accentuat pierderea suferită de ținut, și într-un avânt de sentimente, a luat »rămasul bun« în numele tuturor, Dr. Vámosi din Beclean, a rostit un »adio« în numele colegilor din Beclean. Apoi a pornit carul mortuar și convoiul enorm. În mare număr a fost prezență și reprezentată Bistrița (V. Poruț, Dr. Tripon, Dr. Iulian Pop și doamnele, Dr. Scridon, Dr. Linul, G. Stanciu protop. și alții.)

Era reprezentat și jurul, deși nu străbătuse încă vestea transportării, nici a înmormântării neașteptate. La marginea Becleanului s'a făcut desfrățirea tristă, cu sincere lacrimi. Pe drumul către Negriștea, în Reteag, l-au așteptat părințele Sonea și Buștea, în ornate bisericesti și au continuat ceremonialul funebrel; iar corul din Reteag cânta în mijlocul unei jale generale, care dela moartea lui Ion Pop Reteaganul, nu s'a mai văzut.

După ce s'au cetit și cântat cele ocazionale, Părințele Sonea a rostit o frumoasă cuvântare. Apoi au dat cu toții către Negriștea, unde l-au primit lacrimalele unui popor întreg — locul natal, leagănul și mormântul.

Înmormântarea faptică s'a întâm-

Incheia după rezolvarea conflictului turco-italian.

— Intinse măsuri militare continuă a fi luate în Turcia. Divizia de redifi din Erdemid, în fața insulei Mitilene a fost mobilizată; se zvonește de asemenea, că divizia deredifi din Adrianopole ar fi primit ordin de mobilizare.

— Agenția Reuter află, că peste 2000 de soldați chinezi s'au răzvrătit în Tinang-Fu, unde au jefuit și incendiat diferite clădiri. Au fost ciocniri între soldații răzvrătiți și garda guvernatorială, apoi ordinea a fost restabilită. Motivul răzvrătirii era teama soldaților de a fi desconcentrați fără soldă.

Dela ordinea zilei.

— Cruțare! — *EMKE și analfații.* — Cel mai mare fiu al patriei. — O judecată asupra lui Tisza.

Ministrul de finanțe Teleszky a provocat zilele aceste prin o circulară secțiile și grupurile de contabilitate aparținătoare resortului său, să pregătească fără amănare preliminarul bugetului pe 1913 și până în 30 Iunie să-l înainteze secției de buget, astfel, că ministrul să-l poată supune unei debateri în luna Iulie c.

In circulară se dau instrucții pentru alcătuirea pozițiilor din buget, mai cu seamă în ce privește pozițiile nouă de erogații și în fine se recomandă principiul *crutății* pe toată linia.

Auzi!... Feudalii-oligarhi, cari cheltuiesc cu mână largă banii țării pe toate nimicurile șoviniste și de maghiarizare, ei cer crutare. Va fi crutare, dar numai — pe hârtie.

Societatea »culturală« din Cluj, EMKE, a făcut zilele aceste un raport despre rezultatul *cursurilor de analfați* s-au ținut în iarnă și au fost învățați a scrie și ceta 2160 de analfați unguri.

In raport se arată, că învățătorii, cari au condus cursurile, au avut de luptat cu greutatea enormă. Deja înscrierea la cursuri merge cu greu, iar apoi din cei înscriși adeseori preste jumătate se urăsc și părăsesc cursurile. In raport se arată după comitate rezultatul cursurilor. D. e. în comitatul Alba Iulia au funcționat 6 cursuri cu 151 de ascultători; în Bistrița-Năsăud 1 curs cu 5 ascultători; în Făgăraș 2 cursuri cu 26 de ascultători; în Hunedoara 2 cursuri cu 75 ascultători etc., cari au făcut examenul de scris-cetit cu succes.

In raport se mai spune, că EMKE se pregătește a continua pe iarna viitoare cu mai mare zel instrucția analfaților, voină a *cuceri pentru cultură în rândul prim unghurimea ținuturilor naționaliste.*

Iată cum lucrează alții. Picur de picur... Și noi? Ce rezultate putem arăta în instruirea analfaților? Să tăcem, că ni-e rușine!...

plat Marți, când mulți eram deja pe drum la congresul din Alba-Iulia. Românii și colegii din Belean, și toată societatea de acolo, apoi frații din Deș și jur, s-au purtat admirabil. Ceremonialul l-au săvârșit 6 preoți, cu un cor ocazional excelent. O serie întreagă de oratori au încercat a mângăia părinții și l-au apreciat meritele răposatului. Au ținut discursuri frumoase: Profesorul de teologie Dr. Moldovan, toată conșcolară; apoi Dr. Iulian Chitul, directorul despărțământului din Belean, tovarăș de muncă și amic nedespărțit; Dr. Romul Micșan din Dej, în numele fraților dejen; Dr. Németh din Belean; Părintele Brehar, Dr. Laurent Oanea, în numele tinerimii române. Oratorii s-au întrecut unii pe alții. Dar cuvintele tinerimii au covârșit pe toate.

Grăia dreptatea la apostrofarea morții:

«Se moară fînța, vîitală de vreme, cu suflet zdrobit! Dar eu să mor. Când pasărea cântă? în anii de june? ajuns fericii?»

Durere! S-a terminat totul! Preoții-l desleagă. Gropășii-l așază în groapă!

Părintele repositului își întreabă preotăsa:

«Oare pe «Aurel» nostru-l îngroapă?»

Țipetul de mamă, lacrimile tuturor respunse: da! Au mai răsunat acordurile de jale: «In veci pomenirea lui» și «Pe malul veșniciei»... apoi s-au

Comitetul permanent al comitatului Bihor a hotărât în ședința sa de Sâmbătă, că va propune în adunarea comitatensă, ca Tisza să fie salutat din partea adunării. A și făcut adresa de salutare, în care în un bombasticism extraordinar se aduce mulțămire lui Tisza pentru înfrângerea obstrucției și li numește: cel mai mare fiu al patriei.

De, e vorba de Bihorul cu gentry, care pentru unguri a produs pe cel mai mare maghiar, pe Tisza, iar pentru Români a zemislit pe cel mai cuminte Komán, pe Mangra!

Sermanul Bihor!

Alfred Kerr este cel mai genial estetician al Germanilor și redactorul foaiei săptămânale Pan din Berlin. In nrul mai nou al foaiei, Kerr scrie un articol despre Tisza, osândindu-l în terminii cei mai zdrobitori. Mai întâiu constată despre parlamentul ungar, că în realitate nici nu e parlament, ci Brullament. Apoi pe Tisza îl numește idiot.

»Nici un prezident de parlament — zice el — nu are drept să oprească deputații dela vot. Dacă-i dă afară, trebuie să-l cheme la votare. Prezidentul nu are drept să pedepsească pe trimișii poporului, pentru că prin aceasta pedepsește pe însuși poporul.

Kerr zice apoi, că Tisza poate fi om de omenie, dar e marginit la vedere, nu vede nici de doi pași în viitor. Kerr aci a nimerit-o bine!

Procesul „Iobăgiei“.

— Raport special. —

Urmare.

Oradea-mare, 15 Iunie.

In fața unui astfel de interes din partea juraților, apărătorul a aflat de bine să propună în ziua a 3-a de pertractare întreruperea respective încetarea citirei lucrării, argumentând că, întru cât jurații au manifestat până aci atențiunea receruta, cunoștința materialului citit ajunge pentru a constata, de conține ori ba agitație opul încriminat.

Vorba era însă, că procurorul, despre care — cum am amintit — însuși președintele a constatat că n-a citit încă »Iobăgiea«, s-a văzut din nou strâns cu ușa de către apărător, fiindcă habar nu avea de conținutul materialului încriminat. Și cum la început protesta sus și tare ca să se dea citire întregii lucrări, acum el a venit să se opună propunerii apărătorului. Tribunalul a respins deci propunerea apărătorului, astfel citirea a urmat mai departe.

Terminându-se citirea și stabilindu-se întrebările puse juraților, a urmat »discursul« de acuză.

Am pus în citațiune cuvântul »discurs«, fiindcă de fapt procurorul n-a vorbit, ci a cetit de pe hârtie un potop de simplități și non sensuri juridice. N-a fost în stare să pronunțe de-a rostul decât niște expresii murdare, niște trivialități banditești la adresa românismului, pe care și le va fi însușind încă pe vremea când se infidelnită cu devastarea localurilor Românilor oradani alături canaliei de stradă mobilizată la timpul său de către autoritățile ungurești de aci.*

In mod firesc aș omite să fac măcar amintire despre aceste fleacuri, împrejurările mă șilesc însă a le prezenta într-o fidelă iconă, deoarece se cuvine a ști, în ce formă îndrăznește șovinismul criminal a-și descărca orgiile perverse și chiar astăzi, înaintea forurilor publice dintr'un ținut compact românesc, insultând în felul cel mai imbecil amintirile cele mai sfinte, persoanele cele mai mărețe ale națiunii, din a cărui obol trăesc în fine chiar acești nemernici.

„Iocana steei, ce-a murit

„Inocet pe cer se suie;

„Era, pe când nu s-a zărit,

„Azi o vedem, și nu e...!»

Din regretul sincer al tuturor se înclagă monumentul meritat al repositului Dr. Aurel Iuga. Tristă distincție! Dar se dă numai oamenilor altruști, muncitori și de valoare. Odihnească în pace! In sfera de lumină, unde prea de vreme a ajuns!

Dr. G. Tripou.

manilor oradani alături canaliei de stradă mobilizată la timpul său de către autoritățile ungurești de aci.*

In mod firesc aș omite să fac măcar amintire despre aceste fleacuri, împrejurările mă șilesc însă a le prezenta într-o fidelă iconă, deoarece se cuvine a ști, în ce formă îndrăznește șovinismul criminal a-și descărca orgiile perverse și chiar astăzi, înaintea forurilor publice dintr'un ținut compact românesc, insultând în felul cel mai imbecil amintirile cele mai sfinte, persoanele cele mai mărețe ale națiunii, din a cărui obol trăesc în fine chiar acești nemernici.

Poftim deci:

Procurorul este convins, că părțile incriminate sunt potrivite într-o agita naționalitate valahă contra naționalității maghiare. Măcar vor fi corepunzătoare adevărului citațiune din autorii maghiari, culpabilitate de agitație totuș există, fiindcă gruparea citațiilor s-a făcut în mod tendențios (!) Autorul se provoacă mereu la istoriograful maghiar Acsády Ignác, asta însă îl scuza cu atât mai puțin, cu cât Acsády, după cum spune un adevărat istorician, Karácsony János**, departe să fie istoriograf, este însă un ticălos, care în lucrarea sa »A magyar jobbagy-ság története« (Istoria iobăgiei ungare) îndrăznește a calumnia pe feudaalii maghiari, că ar fi tratat rău cu iobăgii (!).

Continuă cu o sumedenie de fraze sforăitoare despre »ezervez« dicső mult-șor și se burzucă grozav pentru afirmarea autorului, că Maghiarii ar fi venit din Asia. Nu-i adevărat, că în Ungaria ar fi băntuit cândva sclăvia. Nu în Ungaria, ci în occident exista sclăvie (Sic verbis. — Cor.) Dovadă, că d. e. în occident se cultiva faimosul »ius primae noctis«, în Ungaria însă ba. (Sic verbis. — Cor.)

Este peste măsură de revoltătoare insinuația (bine înțelegând, pronunțată sistematic insinuație, în loc de insinuație), că Ioan Corvin ar fi fost Român. Doar este un fapt istoric cunoscut, că Ioan Corvin a fost captivat odată de către Dracul, voevodul Valahiei. Se poate închipui să fi procedat astfel domnitorul valah față de Corvin, dacă acesta era valah, și nu maghiar?!

Culmea criminalității o atinge însă autorul »Iobăgiei« când prezintă pe Horia și pe Iancu de eroi. De n'ar fi păcătuit autorul altoeva, crima de a îndrăzni să-i numească eroi pe acei bandiți (sharamișke), și califică să fie reglementat în gradul cel mai crunt.

(Va urma.)

Din lumea românească.

— Chestiunea bisericească în Bucovina. —

Urmare.

Biserica din Bucovina sub Mitropolia din Carloviț și propaganda streină. — Chiar înainte de întemeierea fondului bisericesc, guvernul austriac se străduia să organizeze biserica ortodoxă din Bucovina și să stătească norme după care ea trebuia să fie administrată și după care parohiile și preoții aveau să fie supuși unui regulament bine precizat, care avea să întemeze bunul mers al acestei biserici și al credincioșilor ei. Că model îl servea guvernului atît biserica ortodoxă din imperiu, adică biserica sârbească din Ungaria cu Mitropolia din Carloviț. După acest model a fost înființat deocădată Consistorul episcopesc din Cernăuți în anul 1781, apoi în anul 1784 și în urmă prin Planul regulativ la anul 1786. Dar împrejurarea că în Carloviț exista o Mitropolie ortodoxă, avu și alt efect, căci în urma stăruințelor puse, Mitropolitul din Iași, cu scrisoarea din 24 Aprilie 1781, a renumit precum am anunțat, precum am arătat mai sus, la drepturile sale de jurisdicțiune asupra Episcopiei Rădăuților, iar guvernul austriac a supus această Episcopie a Bucovinei Mitropoliei din Carloviț și a făcut-o în dogmatică și pure spirituale atarnătoare de Carloviț, pe când în afaceri administrative, biserica atârna de dispozițiunile guvernului. Dar acest guvern, îndată după încetarea guvernământului militar al generalului Enzenberg, la repede o formă nouă, căci la anul 1786, încă pe vremea episcopului Dositei Herescu, Bucovina este încorporată Galiției sub numele de Czernowitz Kreis și cu mici întreruperi rămâne în această atarnare până la anul 1849.

Atârnaarea bisericii ortodoxe bucovinene de Mitropolia din Carloviț, iar a țării întregi de Galiția, au fost două împrejurări cari au avut urmări fatale

*) Procurorul din chestie a luat parte activă la bombardările din vara anului 1893, când cu demonstrațiile contra episcopului Mihail Pavel. — Cor.

**) Un canonic papistaș din Oradea-mare, profesor de teologie, care îl derivă pe Români dela țigani. A avut un rol deosebit când cu eliminarea celor 16 teologi români din Oradea-mare. — Cor.

atât în privința dezvoltării bisericii, cât și a populațiunii băștinașe din țară, căci Mitropolitul din Carloviț, în înțelegere cu guvernul, trimetea în noua provincie preoți și călugări sârbi, susținând că între clericii Bucovinei nu se află bărbați potriviți pentru introducerea reformelor proiectate în biserică. Astfel la anul 1783 i se dă lui Dositei Herescu un ajutor de episcop în persoana lui Ghideon Nichitici, arhimandrit din mănăstirea sârbească Șisatova, iar la anul 1784 arhimandritul Ioan Földvári din Carloviț și Arctie Hugarovics dela schitul Maniava. Este sigur că aceștia cunoșteau limba românească, pentru că Ghideon Nichitici în anul 1784 fu numit episcop al Românilor ortodoci din Ardeal, iar Földvári și Hugarovics erau membrii în Consistoriul episcopesc din Cernăuți în care limba oficială era cea românească și germană, iar simpatii lor slave favorizau trimiterăa multor preoți sârbi în Bucovina. În anul 1786 vine apoi în țară Daniil Vlahovici, ulterior episcop al Bucovinei (1789—1822). Acesta fusese preot în Banatul Timișoarei și fu chemat de guvern ca profesor pentru școala clericală, care se înființase în același an în Suceava. Și acesta știa românește pentru că el a alcătuit în limba românească programa de predare a materiilor în acea școală, și guvernul din Viena, care în planul regulativ din anul 1786 recunoștea numai limba moldovenească ca limbă a credincioșilor ortodoci, a trebuit să pretindă și dela Vlahovici cunoștința acestei limbi.

Dar dacă guvernul din Viena arăta simpatie pentru biserica și populațiunea românească din Bucovina și căuta să mențină status quo garantat prin convențiune, nu tot astfel se purta și ocărmuirea din Galiția în ale cărei mîni zăceau toate firele administrației. In decursul timpului căt a fost Bucovina încorporată la Galiția, guvernul provincial al Galiției și cu organele sale executive în Bucovina, favorizau fățiș numirea străinilor în funcțiunile din țară și imigrarea Rutenilor în Bucovina. Astfel populațiunea ruteană tot creștea mereu și se tot lăția întru în partea nordică a Bucovinei, cea mai apropiată de masivul rutean din Galiția, și apoi tot mai departe în țară. Veneau și Ruteni greco-catolici (uniati) care apoi treceau la legea ortodoxă, fiindcă sarcini ce le impunea această lege erau mult mai ușoare și în cea mai mare parte purtate de fondul ortodox bisericesc.

Dar chiar înainte de înființarea fondului bisericesc și înainte de încorporarea Bucovinei la Galiția, imigrările Rutenilor din Galiția în Bucovina urmau pe o astfel de treaptă, încât cu privire la Rutenii uniati deșteptară grije Nuntașului papal din Viena, care credea că a sosit momentul favorabil de a numi în Bucovina un Episcop unit în locul celui ortodox. In arhivele statului din Viena s-a aflat nu de mult un raport din 16 Martie 1780 al consiliului belic al curții, în care se zice că Nuntașul papal prin scrisoarea sa din 9 Martie 1780 a făcut arătarea că supuși gr. cat. din Galiția, au emigrat în Bucovina și au trecut la legea șismatică (gr. or.) și că a sosit deci momentul favorabil pentru Unie și pentru numirea unui episcop unit în locul celui gr. or. neunit.

Consiliile supreme din Viena nu admit propunerea Nuntașului papal, care anticipă chiar moartea episcopului Dositei Herescu, și enunță că în Bucovina, afară de iudovii ce s-au furisat (eingeschlichen) acolo, populațiunea este numai gr. or. și că episcopul Herescu este încă în viață; dar chiar dacă ar fi murit acesta, nu ar fi recomandabil a introduce astfel de novățțiuni, pentru că populațiunea urmărește cu neîncredere orice schimbare mai cu samă privatizare la biserică și s-ar naște mari complicațiuni.

Astfel trecu acest pericol ce amenința biserica ortodoxă, dar din acest incident ridicat de Nuntașul papal la anul 1780 vedem că chiar cinci ani după ocuparea Bucovinei de către Austria, începuse imigrațiunile rutene în țară și trecerea lor la biserica ortodoxă, și trebuie să fi fost destul de numeroase dacă deșteptau și temerile reprezentantului Papei.

Am arătat mai sus că Impăratul Iosif II în anul 1780 a promulgat Planul regulativ prin care recunoștea națiunea moldovenească ca pe unica îndreptățită în țară, dar aceasta nu a împiedecat organele guvernului din Galiția și pe funcționarii săi răspândiți prin Bucovina, să favorizese imigrațiunea din Galiția și slavizarea populațiunii românești. Slavizarea numelor de familie erau la ordinea zilei mai cu samă la acele persoane, care veneau în atingere cu oficiile publice.

Dar dacă imigrațiunea slavă și schimonosirea numelor românești putea urma fără nici o piedecă, biserica tot își putu păstra caracterul ei istoric românesc, recunoscut prin Planul regulativ al Impăratului Iosif II, căci în Consistoriul limba oficială era cea românească, cu toate că era admisă și cea germană în corespondența cu offi-

ciile publice. Pentru școala clericală din Suceava (1786—1789) aflăm programa școlară alcătuită în limba românească. Această școală, menită pentru a pregăti tineri pentru starea preotească, fost apoi mutată în anul 1789 la Cernăuți și limba de predare a rămas până la anul 1827 cea românească. In acest an școala aceasta este înlocuită cu Institutul teologic, în care după sistemul altor institute teologice din Austria, se introduce limba latinească ca limbă de predare. In anul 1848 însă, chiar episcopul Eugenie Hacman, pe care Rutenii îl reclamă ca pe al lor, goneste limba latinească din institut și decretează limba românească ca limbă de predare a disciplinelor teologice, enunțând că de acum înainte științele teologice să se predesească în limba patriei. A recunoscut deci și Ruteanul Hacman că limba patriei este cea românească. Dela anul 1848 limba românească a rămas ca limbă de predare în acest institut până la anul 1875 când s'a înființat universitatea din Cernăuți.

Când au început mișcările rutenilor în țară. Atribuțiunea guvernelor locale și centrale. — O chestie ruteană nu en cunoscută nici în anul 1860 în Bucovina și guvernul local până la anul 1865 considera numai națiunea și limba românească ca istoric îndreptățită în țară. Chestiunea ruteană a fost importată din Galiția prin funcționarii ruteni greco-catolici, cari căpătără posturi pe la oficiile publice din Bucovina. Aceștia instigau fățiș și pe sub mână, dar de carece erau străini de țară și de biserică și nu aveau dreptul să amestece direct în afacerile interne ale populațiunii ortodoxe, ei căștigară câștig preoți ortodoci pe partea lor și trimițându-i pe aceștia în lupta contra Românilor, ei lucrau la spatele lor, și seseau firele politice rutene, iar guvernele locale începură să cedeze și să desfășure o dragoste vădită pentru Ruteni, favorizând pretențiunile lor. Cu încetul deviza »divide et impera« deveni principiul de guvernament în țară, principiu detestabil, dar foarte practic pentru a putea guverna fără multă muncă și încordare de creeri. Dar organele administrative dederă acestui procedeu numele eufemistic de ausgleichende Gerechtigkeit. Da, căt timp guvernele locale ar fi făcut numai ausgleichende Gerechtigkeit fără a se atinge de caracterul istoric românesc al biserialii și de limba românească, Români, în interesul unei conviețuiri pacifice și liniștite, nu ar fi fost contrari unei astfel de politici, dar odată ce se îniau aceste drepturi, Români trebuia să intre în luptă cu Rutenii, și și lupte începură întâi în anul 1865. A se știrbi caracterul românesc al bisericii catedrale din Cernăuți, creându-se pe lângă postul de mult existent a unui predicator românesc, un post nou pentru un predicator în limba ruteană și când la anul 1869 cu prilejul introducerii unui Regulament nou pentru agendele Consistoriului, s'a decretat a pe lângă limba românească, care până atunci era unica limbă oficială a Consistoriului în raporturile sale externe cu credincioșii, să se întrebuințeze și limba ruteană ca egal îndreptățită a cea românească. (Va urma.)

Din România.

In ultima ședință, consiliul comunal al Capitalei, a dat înscrinare de D. Dobrescu primarul Capitalei, ca să preună cu 5 consilieri să învoieze în zila președintelui consiliului municipal al Parisului, care a vizitat București în cursul unei mai. D. Dobrescu primarul Capitalei va pleca la Paris D. mincă 10 Iunie v. împreună cu dr. Mendonide primul ajutor de primar. Em. Protopopescu Pake, al treilea ajutor de primar, consilierii Ulpiu Hău și Floru Diana, și dr. Barb. Voinescu șeful de cabinet al d-lui primar. D. Dobrescu și membrii delegației vor fi în Paris până Duminecă 17 Iunie v.

După ultimele dispozițiuni M. S. Regina va mai rămâne câteva zile la Constanța, astfel că M. S. Regele a plecat eri singur la Sibiu.

«Monitorul Oficial» publică decretul prin care d. I. Bogdan, profesor în tular la facultatea de filosofie și literă a fost numit rector al Universității din București, pe un period de trei ani, în locul d-lui E. A. Pangrati, demisionat.

D-nii miniștrii Theodor Rosetti Arion, general Argetoianu și dr. N. P. Ionescu au asistat ieri la punerea pe a noului liceu militar ce se va construi la mănăstirea Dealului, lângă Ibr. viște.

„Solidaritatea“ la Caransebeș.

Raportul

secretarului „Solidarității“ către conferența a 11-a a revizorilor experți, ținută la 15 Iunie a. c. 1912, în Caransebeș

3. Bilanțul băncilor noastre. Cu privire la acest obiect, rapoartele d-lor revizori ne dau mult material de meditat. Ei constată că deși s-au făcut îmbunătățiri esențiale în raport cu soliditatea bilanțelor, totuși mai e destul de făcut. În prima linie constată că e bine să se adune rezerve în pozițiile tranzitorii și deci cer eliminarea intereselor restante, nu numai de formă, ci și de fapt, o procedură, care trebuie aprobată. Și dacă d-nii revizori în totalitate sunt pentru această idee, ar trebui să se decidă ca pe viitor în această privință să porcădă solidar și eliminarea intereselor restante să se facă la tot cazul — fie chiar și cu reducerea profitului curat — se înțelege fără însă a deteriora poziția intereselor anticipative. Sub titlul diverși debitori se iau la unele bănci — cum ni-s'a raportat — și poziții, cari, pentru bilanțul să fie cât mai real, ar trebui deasemenea eliminate. Astfel se iau cu deosebire spese advocaționale și anticipațiuni de proces. Acestea — credem noi — îndată ce prezintă cătuș de puțin dubietate, vor trebui reduse respective eliminate dintre active. Mai departe pretenziunile pendente, rămase în restanță și neregulate vreme îndelungată, deasemenea vor trebui stăruit să se elimineze dintr-activă câtă vreme nu sunt de o siguranță din toate punctele de vedere justificată. Căci chiar și numai faptul, că o societate e silită să țină pendente vreme îndelungată e deajuns pentru a arăta că pretenziunile la cari se referesc nu sunt din cele mai sigure și mai bune. Avem destule bănci, cari porced cu cea mai mare rigoare față de pretenziunile lor pendente și nu le iau la bilanț. Exemplul acestora, credem, ar fi cel mai potrivit mijloc de a îndupleca și pe băncile cu pretenziuni restante relativ prea mari, să le urmeze. Ar fi bine deci ca și în această privință să se decidă o procedură solidară la revizorii. Dar dintre chestiunile de bilanț credem că chestiunea cea mai însemnată este stabilirea profitului net. În aceasta privință ar fi de dorit să se generalizeze acea procedură a unora dintre revizorii noștri după care profitul net să se stabilească numai după ce s'a constatat existența acelor rezerve latente, cari condiționează soliditatea adevărată a unui bilanț și cari pot asigura susținerea unui profit normal și pentru vremuri excepționale. A stabili măsura rezervelor latente e cu neputință. Aprecierii lor rămâne la judecata revizorilor noștri experți și tot ce li se cere este, pe deoparte să nu fie prea liberal în stabilirea profitului, pe de altă parte — iarși — să nu fie prea riguroși, căzând în extreme. Calea ce au să o urmeze în această direcție se indică de sine prin împrejurările și situația financiară în care se găsească singuraticile noastre bănci.

Nu știu, Onorată Conferență, cum vor fi apreciate observațiile noastre cu privire la bilanț. De una sunt sigur. D-Vcastră le veți aprecia după cuvânt și desigur veți stabili procedurile comune de urmat în chestiunile ce mi-am permis a le supune deliberării D-v.

II.

Trecând după aceasta la a doua chestiune cu care ne-am ocupat în conferența noastră trecută, la mijloacele prin cari activitatea băncilor noastre va putea fi îndreptată pe o cale mai corespunzătoare adevăratelor noastre interese economice-financiare, trebuie să declarăm că preocupățiunea conferinței în această direcție, a făcut bună impresie și a fost aprobată de toți factorii competenți ai băncilor noastre. Ca o dovadă amintim împrejurarea, că direcțiunea „Solidarității“ prin circularul său din 24 April a. c. adresat băncilor însoțite, a accentuat în parte aceleași principii pe cari le-am remarcat și în prima noastră conferență cu privire la acest obiect.

Dintre amănuntele, cari s-au discutat în legătură cu această chestiune și pe cari voim a le face în special obiect de discuție amintim următoarele:

1. Reducerea creditelor de reescont. Din rapoartele revizorilor noștri experți, cum și din proprie experiență știm că la cele mai multe din băncile noastre creditele de reescont se folosesc în mod irațional. E o constatare generală a ceea ce și cu deosebire la ultimele revizori,

revizorii noștri au și stăruit ca aceste credite să se reducă la o stare normală. Știm prea bine că aceasta nu se va putea face decât numai cu timpul și tocmai de aceea ne permitem a ruga pe revizorii noștri să continue cu stăruința lor în această direcție, căci numai prin liberarea de marile angajamente de credit străin se va putea asigura viitorul băncilor noastre. În privința acestei chestiuni cred procedura de urmat nu va fi nici decum greu de stabilit. O altă chestiune a fost:

2. Formarea de rezerve de efecte și mobilizarea activelor. În privința acestor două chestiuni, circularul direcțiunii „Solidarității“ amintit mai sus, din care să și transpunem în alăturat un exemplar, sub punctele 1—4 indică clar normele de urmat și revizorii noștri vor face un neprețuit serviciu cauzei dacă vor stăruia în continuu pentru executarea acestor norme. Și aci permitemi-mi o modestă observare. După părerea multora pentru ca îndigările date în această privință să-și aibă efectul dorit, cea dintâi datoriță este ca băncile mari — cari pot premerge cu exemplu — să le urmeze. Ori aceasta este adevărat. Prin urmare revizorilor noștri experți — cari servesc la cele dintâi instituite ale noastre — li se impune datorița să caute să valideze mai întâi normele indicate în chestiunea de care vorbim la Institutele dănușilor, căci prin aceasta li se ușurează misiunea la alte bănci, pe cari le revidează și numai în chipul acesta pot produce rezultate.

Alături de chestiunea rezervelor de efecte și mobilizarea activelor s'a remarcat ca o tendință, care poate deveni în anumite cazuri direct primejdioasă și

3. Angajarea în afaceri ce trec peste puterile proprii. În timpul din urmă s'a constatat că unele bănci se lansează în afaceri de realități și parcelări pentru cari nu au mijloacele suficiente și nici nu corăspund cu chemarea lor. De oarece astfel de afaceri adeseori sunt de natură a periclită chiar existența băncilor mici și puțin consolidate, ba de a crea greutăți chiar și altor bănci cu cari stau în legătură de afaceri, va fi cu cale ca revizorii noștri — cum au făcut-o de altfel și la ultimele revizii — să cerceteze cu amănuntul aceste afaceri, să le cumpănească cu toată riguroasă și îndată ce ar constata că pot fi cătuși de puțin spre greutatea institutelor respective, să conșilieze abandonarea eventual lichidarea urgentă a lor. După părerea noastră această chestiune e atât de importantă pentru consolidarea viitorului nostru financiar, încât ni se impune a o tracta în mod cel mai serios.

4. Augmentarea rezervelor proprii încă a fost una dintre chestiunile cu cari ne-am ocupat în ultima conferență și cred că nu există nimeni, care să nu recunoască azi că puterea și viitorul unei bănci constă în priceperea cu care se îngrijește de augmentarea rezervelor sale. În privința aceasta, la noi nu s'a urmat totdeauna cu precauțiunea de lipsă, deși în timpul din urmă, cu deosebire băncile mai mari, dau dovadă de o înaltă înțelegere prin seriozitatea cu care își sporăsc rezervele. Sunt însă și astfel de bănci, cari chiar și azi mai fac politică de dividendă în detrimentul creării de rezerve proprii. Față de aceasta, revizorilor noștri experți le revine datorița să stăruiască pentru abandonarea sistemelor de dividende în scopul creării de rezerve. Și suntem convinși că în privința aceasta greutăți mari nu se vor întâmpla, căci avem cunoștință din rapoartele revizorilor, că la multe bănci, conducările lor — convinse de importanța rezervelor — abia așteaptă să fie secundate în acțiunea de reducere a dividendelor prin factorii cu autoritate în viața noastră financiară. Reducerea dividendelor de altfel se impune și prin concurența din ce în ce mai mare dintre bănci, precum și din motivul că numai prin o reducere treptată a dobânzilor de împrumuturi se poate asigura mai bine bonitatea afacerilor. Va fi consultat deci ca Onorata Conferență să-și precizeze procedura de urmat și în această chestiune a cărei importanță nu se poate contesta.

Cu acestea aș fi terminat, Onorată conferență, chestiile pe cari am ținut să le sulevez în legătură cu cele ce le-a tractat prima noastră conferență. Raportul nostru însă ar fi necomplet, dacă nu am aminti și alte chestiuni cu cari e bine să ne ocupăm. Intre acestea amintim:

(Va urma).

ȘTIRI.

— 5 Iunie 1912.

Comitetul societății noastre teatrale va ținea luni la Brașov o ședință, ocupându-se cu lucrările pregătitoare în vederea adunării generale, a societății. Precum suntem informați, la această ședință vor participa și câțiva dintre membrii esteri ai comitetului.

Turneurile artistice românești. Pe lângă turel artistic muzical de sub conducerea d-lui Ștefan Mărcuș, anunțat în nrul nostru de ieri, comitetul societății noastre teatrale a organizat pentru lunile de vară și un turneu teatral-declamatoric sub conducerea d-lui Aurel F. Bănuțiu. Din trupa d-lui Bănuțiu va face parte și d-soara Maricora C. Dima, distinsa elevă a conservatorului de artă dramatică din București, care a reputat succese atât de frumoase la recentele examene finale dela conservatorul bucureștean.

În același timp aflăm spre părerea noastră de rău, că d-nul și d-na Z. Bărsan au renunțat la turneul lor artistic proiectat pentru vara aceasta. Cauza n-o cunoaștem.

Rectorul universității din Budapesta invită absolvenții de școale secundare, cari doresc să urmeze studii universitare, să-și prezente petițiile adresate ministrului de culte până cel târziu în 31 Iulie 1912 prin decanul facultății, căreia doresc să aparțină. Petiții sosite după acest termen nu se vor lua în considerare. Acele absolvenți, cari au în testimoniu de maturitate mai mult de cât trei «suficienți» nu vor fi primite nici ca ascultătoare extraordinare.

Bătăia lui D-zeu în Bihor. Din Beiuș ni se scrie: Ne-a ajuns bătaia lui D-zeu. Vineri după prânz toate sămănăturile Beiușului și Vașcăului a fost nimicite de o groaznică furtună după care a urmat o puternică rupere de nori. În Celca trăznitul a nimicit două case. În Hollozeg tot trăsnetul a aprins grajdul unui proprietar, omorându-i toate vitele. La Celca sămănăturile au fost pusele de grindină iar trăsnetul a distrus școala. Mai multe case au fost aprinse de trăsnet și în comuna Mezeghian iar la Bicaciu aproape toate clădirile economice au fost nimicite de furtuna, care pe acolo s'a deslășuit cu mai mare furie.

Grindină mare a căzut săptămâna trecută și pe Câmpia. Iată ce ni se scrie din Gădălin: Așa să vede, că anul acesta va fi scris în istoria omenirii, ca unul dintre cei mai nefericiți, unul dintre cei mai bogăți și nenorociți. După mai mulți ani, parte slabi, parte de o recoltă mijlocie, anul acesta promitea să ne imbucure cu o recoltă escelentă. Bucuria ce o legam însă de acest an s'a schimbat în curând în jale. Vineri, în 14 l. c., pe la 1 oră d. a. a căzut asupra comunelor Apahida, Corpada, Gădălin, Vișa și o parte din câmpul Bărrăilor o gheață teribilă, nimicind toate sămănăturile și iarba frumoaselor livezi, care aștepta coasa. A spart geamurile ferestrelor, a rupt orogile pomilor, curcuzele sunt acoperite de noroi. Desperarea nenorocitului popor e mare; nu vezi decât fețe posomorâte și ochi scâlțați în lacrimi. — Câmpianul.

Moartea unui celebru istoric francez. Din Paris se anunță moartea lui Anatole Leroy Beaulieu, membru al academiei de științe morale și politice, profesor și mare scriitor francez, născut la Lisieux în 1842. Fiul unui deputat de Calvados, s'a ocupat mai întâi cu studii critice și artistice, mai târziu s'a ocupat de politică, scriind: «Un empereur, un roi, un pape, un restaurateur.» A stat apoi mai mult timp în Rusia, de unde și-a adunat elementele unei importante monografii politice sociale a imperiului, dând la lumină o interesantă lucrare: PE-pre des tsars et les Russes».

Profesor de istorie contemporană la școala de științe politice a fost ales în 1887 membru al Academiei de științe morale și politice. A publicat numeroase lucrări istorice.

O groaznică ciocnirea de trenuri. Din Linköping (Svedia) se anunță, că din cauza unei greșeli de manevră, trenul accelerat de noapte dintre Malmö și Stockholm a tamponat un tren de marfă în stațiunea Malmstätt. Ciocnirea a fost atât de puternică, încât primul vagon a fost distrus, iar alte două au fost foarte stricate. 21 persoane au fost ucise, iar alte multe ră-

nite. Intre cei uciși e și fiica lui A. Strindberg.

Contra munților de gheață. Crucșetorul «Birmingham» — după cum se anunță din New-York — a primit ordin din partea guvernului american să staționeze pe mare lângă bank-ul Drown și să avizeze, prin ajutorul telegrafiei fără fir, vapoarele tuturor naționalităților despre împrejurările și situația munților de gheață. Dacă această încercare va succeda, guvernul Statelor-unite va pune la fiecare an, pe vremea când se pornesc munții de gheață, astfel de sanținele, cari vor asigura astfel vapoarele contra acestor periculoși dușmani.

Din misterele unei secte de ucigași. Lunile trecute ziarele engleze s'au ocupat mult de acea sectă a ucigașilor, care pe acei nenorociți, cari li cad victimă, li infierează în fața. Iată ce povestește un predicador al bisericei anglicane din Londra, John Burn — care încă a căzut victimă a acestor «sectari» — despre grozăviile sectei mai sus amintite: Zilele trecute pe când mă reîntorceam dela biserică acasă, pe stradă m-au agrăit doi indivizi și sub un pretext ca au să-mi destăinuiesc ceva, m-au rugat să luăm un automobil împreună. Abia m-am urcat în automobil și cei doi streini mi-au înfășurat capul într-o cârpă lămuiață în eter, așa că imediat am căzut în nesimțire. Când m-am trezit, mă aflam într-o pivniță întunecoasă, de unde nu putea mult m-au târât într-o sală mai mare. Aici mai mulți bărbați mascați s'au repezit asupra mea și după ce m-au chinuit într'un mod îngrozitor, mi-au înfărat fruntea în semnul literei H, cu un fier înroșit în foc. În urma durerilor grozave mi-am pierdut din nou conștiința. Mai târziu, când mi-am revenit în simțire, mă aflam în mijlocul câmpului, de unde un căraș, fiindu-i milă de mine, m-a luat în car și m-a adus acasă.

Poliția londoneză caută cu un deosebit interes să descopere pe acești primejdioși sectari, dar până acum cu toate cercetările n'a putut afla încă nimic.

Atentat contra lui Roosevelt. Raporturile între partizanii celor doi candidați — Taft și Roosevelt, — la preșidenția Statelor-unite, au devenit atât de înverșunate, încât în mai multe părți au avut loc încercări, ba chiar și bătăi sângeroase între cele două partide. Din Albany se anunță, că s'a înțecat chiar un atentat la viața lui Roosevelt, înaintea trenului, în care Roosevelt împreună cu soția sa călătoriau la Chicago, atentatorii au pus un mare bolovan, de care trenul s'a ciocnit cu atăta putere, încât locomotiva a suferit mari stricăciuni. Din întâmplare n'a fost nici o victimă omenească.

O groaznică dramă familiară a avut loc săptămâna trecută în comuna Rodaun din Austria. Învățătorul Fr. Raschendorfer dimpreună cu întreaga-i familie, constătătoare din 5 membrii, au fost aflați la locuință, morți prin otrăvire. Tatăl desperat după ce și-a amestecat cu eter pe cei trei fi — dintre cari cel mai mic de 6 ani, iar cel mai mare de 8 — din a doua căsătorie, le-a dat să bea sirup în care turnase ciancali. Toți trei au murit. Și-a otrăvit apoi copilul de 19 ani, pe care-l avea din prima căsătorie, în urmă pe nevasta și pe sine. Când vecinii au descoperit fiorosul act, toți nenorociții erau cadavre reci. Pe un petec de hârtie erau înșirate următoarele cuvinte din partea celor morți: »Dumnezeu să-mi ierte păcatele. Am pierit toți, dar ni-am plătit datoriile cu viața».

O nouă ispravă a apașilor. După cum se anunță din Paris, trei necunoscuți au atacat într-o pădure pe un călăreț. După ce l-au tras de pe cal și l-au bătut până l-au lăsat aproape mort, l-au jefuit de toți banii și au dispărut. Nenorocitul numai cătră seară s-a putut reculege în urma bătăii, când apoi a pornit încet spre cea mai apropiată stațiune a liniei ferate. Când se apropia de gară, a zărit din nou pe cei trei indivizi, cari așteptau trenul. Aceștia recunoscându-l s'au repezit din nou asupra lui și l-au cuicat la pământ cu câteva gloanțe de revolver. Publicul din gară alarmat de gloanțele ucigașilor s'a luat după cei trei necunoscuți, dar acestora le-a succedat să dispară fără urmă.

Primul ministru Asquith atacat de sufragete. Prim-ministrul Asquith și soția sa au oferit Sâmbătă seara în palatul ministerului Indifer din Londra, un strălucit «Rout», la care au fost invitați cei mai însemnați politicieni, financieri etc. Petrecerea generală fu întreruptă de două incidente originale: O damă elegant îmbrăcată se repezi la Asquith și-i puse mâinile pe umeri având aerul că vrea să-i rupă epoleții Ea fu împlede-

cată dela aceasta și condusă apoi la poliție. Aici se stabilă că dama în chestiune nu era de cât o sufragetă, care s'a introdus prin vreun mijloc oarecare și a căutat să se răzbune pe primul-ministru pentru faptul că nu acordă femeilor dreptul de vot.

Puțin timp după acest incident, un tânăr se năpusti în spre primul-ministru și apostrofându-l cu violență a început să-i vorbească despre necesitatea dreptului de vot al femeilor. Tânărul a fost de aserenea scos afară și predat poliției.

Știri mărunte. Din Saratow se anunță: La Prokrowsk s-a prăbușit zidul unei fabrici îngropând în dărâmturi numeroși lucrători. Sunt vre-o 70 uciși.

Zilerul Andrei Maralja din Verprinac — suferind de mai mult timp — s-a supus vizitei unui medic, care examinându-l, a constatat, cu surprindere că inima lui Maralja e așezată în partea dreaptă. Pacientul a declarat că același constatare a făcut-o și un medic american.

De vre-o 10 zile prin Andora (America de sud) ninge și viscoleşte în continuu. O mulțime de linii ferate sunt acoperite cu un strat de zăpadă atât de gros, încât trenurile numai cu greu mai pot circula.

Din Brașov și Țara-Bârsei.

Regimentul 2 de infanterie, staționat în Brașov, a serbat azi cu o deosebită pompă militară aniversarea luptei dela Kolin (18 Iulie 1757), în care trupele austriace, după o luptă sângeroasă, au reușit să conducă învingerea asupra trupelor aliate prusiene de sub conducerea regelui Frederic II.

Soldatii români ai regimentului 2 au luat parte astăzi dimineață la un serviciu divin oficiat în biserica Sf. Nicolae de părintele protopop Dr. Vasile Saftu. Pentru a da o mai mare strălucire acestei serbări s'a prezentat la biserică și corul mixt, executând sub conducerea maestrului G. Dima în mod înălțător cântările liturgice. Într'un avânt discurs ocazional părintele protopop a apreciat însemnătatea luptei dela Kolin, scoțând la iveală vitejia soldatului român și îndemnând pe soldați la fidelitate către dinastie și la iubire de neam și patrie. Terminându-se serviciu divin, soldații au defilat în fața protopopului Dr. Saftu, a membrilor corului și a publicului românesc intrunțit în Piața Prundului. La amiazi a avut loc un prânz festiv în popota ofițerilor, la care a luat parte și protopopul Dr. V. Saftu, iar după amiazi soldații au serbat printr'o animată petrecere această aniversare glorioasă. La serviciu divin au luat parte mai mulți ofițeri români în frunte cu d-l major Herbay.

Examenul verbal de maturitate la gimnaziul român din Brașov s-a început astăzi sub presiunea d-lui asesor consistorial M. Voileanu. Guvernul este reprezentat prin d-nul Kalkbrenner, directorul gimnaziului de stat din Caransebeș. La examenul verbal au fost admiși 37 candidați.

Societatea germană de cântări din Brașov va reprezenta mâine, Mercuri seara, în biserica neagră marele oratoriu «Elias» de F. Mendelschn Bartholdy. Partia lui Elias o va cânta apreciatul cântăreț de concerte sibian d-nul Wilhelm Orendt.

POSTA REDACȚIEI.

I. C. în B. De-oamdată nu o publicăm. O ținem în rezervă, poate să-i vie rândul la o ocazie potrivită.

Câmpina. Îți vom trimite nr-ii în curând Idel. Nu ajunge la măsură. Ți-o putem restitui.

Proprietar: Tip. A. Mureșianu: Branisco & Comp. Redactor responsabil: Ioan Brotea.

Heinric Lang Atelier fotografic artistic BRAȘOV, Strada Porții 52 Telefon 443. Specialist în fotografii de copii la minut. Fotografii în grupe pentru societăți, școli și familii. și tablouri și albume. 178, 22—40.

M. NEUMANN Fondat la 1845. Vestminte pentru domni, băieți și fete, gata și la comandă. TAILLEUR. Furnisorul curții imp. regale și cameriale. BRAȘOV.

N. I. FOLYOVITS SUCC.
Holtrich-Ujhelyi,
 BRAȘOV, Târgu grâului Nr. 4.

Mare asortiment in stofe moderne pentru dame și bărbați.
 :-: — Stofe de haine și Albituri. — :-:

Trusouri complete.
Serviciu prompt! Prețuri ieftine!

● **Strada Porții Nr. 51.** ●

Nu scăpați ocazia!

Pentru sărbătorile de Paști, Rusali, sezonul de vară, a Vă aproviziona cu haine de dame și bărbați dela firma

Frații Fischer
 Brașov, Strada Porții Nr. 51.

Se pot cumpăra cele mai frumoase, moderne pardesiuri de dame dela 14 coroane în sus.
 Pardesiuri elegante de fetițe 10 " " "
 Pardesiu fin modern de bărbați Raglan 20 " " "
 Costume moderne 18 " " "
 Costume pentru băști 12 " " "
 Costume pentru copii 4 " " "

Atragem atenția On. public asupra firmei.
 166,8-50.

● **Strada Porții Nr. 51.** ●

Vasile Muscalu primul atelier de curelar român

în Brașov, Strada nouă Nr. 18 (casele proprii). Am onoarea a recomanda On public din Brașov și jur Atelierul meu de curelărie, provăzută cu tot felul de hamuri de lux și pentru lucru, din piele de blanc, precum și tot felul de curele de incins, șerpăre, șele în diferite culori, artistic lucrate. Se primesc și reparații de tot felul, cutere, geante de călătorie și pungi etc. etc. precum și plosci de Lemn îmbrăcate în curele frumoase, în mărimi și culori diferite.

La atelierul meu de pielărie din Brașov, comanda postale se efectuează grabnic și cu prețuri moderate.

Zilnic cafea prăjită cu propria prăjitorie.

Am onoarea a aduce la cunoștința on. public că-i stă la dispoziție în cantități mari zarzavaturi, trufanda proaspete zilnic, cu preț ieftin on muștirii.

FRAȚII GINGOLD
 Strada Hirscher 4. — Casa proprie. — Telefon 316.
 Articoli de băcănie, dulceturi, fructe sudice, făină, zarzavaturi, trufanda, sardine, con- :-: — — serve en gros. — — :-:

Deposit mare de zaharicale. Marfa dela 140-2 coroane.
 Mare deposit de Stollwerck și Karamelle.

Zilnic somn proaspăt. Pește sărat en-gros.

Primul atelier de pantofărie:

Nicolae Balea
 Brașov (Brassó), Strada Prundului Nr. 3
 — (Peste drum de gimnaziul român) —

Efectuează tot felul de încălțăminte, prompt și solid.

Primul atelier de pantofărie.

Novități de primăvară!

In atențiunea On. public cumpărător!

Mi-a sosit cele mai moderne
Pardesiuri de dame pentru primăvară,
Costume, Pardesiuri de fetițe,
rochii în asortiment bogat.

Rog on. cumpărători a se convinge despre capabilitatea mea de concurență, și dacă nu va cumpăra.
 Cu toată stima:

Goldmann N. P.
Magazin modern de îmbrăcăminte de dame.
 Brașov, Tîrgul Inului Nr. 28.
 Telefon 205.

Novități de primăvară!

Stabilimentul de hidroterapie din Brașov
 instalat pe lângă băile de aburi ale Eforiei școlare române gr. or. s'a deschis la 1 Maiu st. n.

Stabilimentul este aranjat conform cerințelor timpului modern și provăzută cu aparatele de cură cele mai perfecte. Există două secții separate: una pentru domni și alta pentru doamne.

Stabilimentul este condus de d-l Dr. G. Baiulescu și bolnavii fac cura cu apă în mod sistematic și rațional, după prescripția medicului dirigent.

D-l Dr. Baiulescu dă consultațiuni în stabiliment în fiecare zi dimineața dela oarele 7-9 și după amiază dela 4-5. 1-25

Eforia școlălor centrale gr. or. române din Brassó. Administrația băilor.

Primul magazin special pentru articole electro-tehnice de tot felul :-: în Brașov. :-:

Intreprindere pentru instalare de lumină electrică, Telefoane, sonerii în odăi.

Instalații nouă și reparații.

Lampe cu fir de metal și de cărbune

de ori și care tensiune, precum și toate materialele de instalațiune, policanđre etc. se pot căpăta.

Cu toată stima

Robert Roth, Strada Mihael Weiss Nr. 6.

Georg Copony
 Str. Furculiții 3. BRAȘOV, Str. Măcelarilor 4.

Uzină de lăcătușerie, instalațiuni de gaz, conduct de apă pentru iluminății electrice.

Lucrează: balcoane la grădini, balustrade, grilaje la morminte, balustrade de fer și ferestri la scări, uși, obloane și orice lucrare de ferăse. — Pentru instalații electrice întocmiri complete de oțel. Conrole, grilaje pentru ferestri. — La zidiri lucrările ce cad în bransa lăcătușeriei. — Primesc lucrări a ferumina cu acetilen și oxigen. Aranjamente moderne pentru bucătării, odăi de bae, closețe. Instalații moderne pentru iluminare cu gaz și unde nu se află canalizație de gaz pe stradă. Praxa îndelungată mă face destoinic a uera bine și solid. — Despre lucrul meu durabil garantez.

Avis! Am onoarea a aduce la cunoștința On. mușterii că m-am reințors din călătoria de studii de 6 săptămâni pentru căștigarea de cunoștințe în ce privește bransa mea atât în praxă ca și în teorie. După sistemul renumit «Le Grand Chic» ofer ce este mai perfect. Rugându-mă și mai departe pentru sprijinire semnez cu toată stima

GERGELY SÁNDOR,
 atelier de mode pentru dame Piața mare Nr. 28.

Cu ocazia sezonului de voiajuri și vacanțe recomandă

Banca Națională
 soc. pe acții BRAȘOV.

Compartimente din casa de fier pancerată pentru păstrare sigură de losuri, hărți de valoare, documente importante, giuvaeri- — cale etc. —

Prețul după mărimea compartimentului dela 3 coroane — în sus lunar. —

Avis!

Recomand on., public

Magazinul meu cu ciasornice din Strada neagră 24, modern aranjat cu diferite ciasornice. Mare asortiment de pendiculare. Prețuri foarte ieftine.

Reparaturii ce cad în bransa mea, le execut cu preț ieftin și garantez.

Tot odată fac cunoscut, că pentru ciasornicile reparate ce s'află la mine de un an, și nu s'a scos, deocamdată dau țeduli nouă, și nu se vinde, on. muștirii să se anunțe la mine.

Cu toată stima

1-25. **Wilh. Kamner.**

Casa din Colțul

Stradei Aței 7 și strada neagră 21, este de vânzare din mână liberă.

Informații se pot lua acolo, dela proprietăreasa

Doamna Balașa Blebea.

Subscrisul are onoarea a aduce la cunoștința On. public din oraș și împrejurime, că lucrez haine bărbătești, croială modernă, după o praxă îndelungată, și-l roagă a-l onora cu comande. Reparaturi cu preț ieftin.

Fridolin Kari Jirkovsky junior
 croitor bărbătesc.
 Brașov, Târgul Cailor 14 etaj I.